

Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΑΣ ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗΣ

Ο ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΤΗΣ*

(ca. 1490, Ἀδριανούπολη)

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΛΓΙΟΛΟΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ ΜΑΝΟΥΗΛ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥ κ.κ.

ΥΠΟ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ζ. ΣΟΦΙΑΝΟΥ, δ.φ.

Β'

ΜΑΝΟΥΗΛ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥ: ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΑΡΙΟ
ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ ΤΟΥ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΤΗ

Ἐκδίδεται ἀπὸ τὸν κώδικα 512 τῆς Μονῆς Ἰβήρων τοῦ Ἁγίου Ὁρους (φφ. 164v-175v).

SIGLA

- cod. = codex Athous monasterii Iviron 512, saec. XVI.
CPC = W. Christ- M. Paraniakas, Anthologia graeca carminum christianorum, Lipsiae 1871.
EE = Σωφρ. Εὐστρατιάδου, Εἰρημολόγιον, Chennevières-sur-Marne 1932.
ER = Εὐχολόγιον τὸ μέγα, Ἐν Ρώμῃ 1873.
HR = Ὠρολόγιον τὸ μέγα, Ἐν Ρώμῃ 1876.
MR = Μηναῖα τοῦ ἔλου ἐνιαυτοῦ I-VI, Ἐν Ρώμῃ 1888-1901.
PaR = Παρακλητικὴ ἤτοι Ὀκτώηχος ἡ μεγάλη, Ἐν Ρώμῃ 1885.
PeR = Πεντηχοστάριον..., Ἐν Ρώμῃ 1883.
TR = Τριφθιδιον..., Ἐν Ρώμῃ 1879.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 256 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

164ν Ἀκολουθία εἰς τὸν ἅγιον τοῦ Χριστοῦ μάρτυρα Μιχαήλ τὸν ἐπικεκλημένον
Μαυροειδῆ ποιηθεῖσα ὑπὸ Μανουήλ τοῦ Μεγάλου Ρήτορος.

Ἑσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν. Προσόμοια.

Ἦχος β'. "Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου (σε νεκρόν).

"Ὅτε σε ὡς θῆρες ἀπηνεῖς
εἶλκον τῶν τυράννων τὰ σίφη
καὶ κατηνάγκαζον
Χριστὸν ἐξομόσασθαι
5 τὸν πάντων Κύριον,
σὺ δέ, μάρτυς, στερρότατα
αὐτοῖς ἀτηνέχθης
καὶ Χριστὸν ἐκήρυξας
Θεὸν τοῦ σύμπαντος,
10 τότε ἐπεκρότησαν τάξεις
τῶν ἀγγέλων μέλπουσαι, δόξα
τῷ σέ, Μιχαήλ, ἐνδυναμώσαντι.

"Ὅτε τὸ στερρόν τῆς σῆς ψυχῆς
ὁ κρατῶν οὐκ ἴσχυσεν ὄλωσ
15 παρασαλεῦσαι, σοφέ,
καὶ ξίφει τὴν θείαν σου
κάραν ἀπέτεμε,
τότε Κύριος ἄνωθεν
τὸ στέφος ἐδίδου,
20 χοροὶ τῶν μαρτύρων δὲ
προσπαντῶντες λαμπρῶς
πόθῳ κατησπάζοντο, μάκαρ,
σὲ καὶ ἀγαλλόμενοι ὕμνον
Θεῷ ἐπεκρότον ἐπινίκιον.

165r

Ἕγλης κοσμικῆς ὑπεραρθεῖς

- 26 αἵματι, σοφέ, μαρτυρίου
καὶ τῶ τῶν ὄλων Θεῶ
μεθέξει ἀόλω νῦν
ἐνοποιούμενος,
30 Μιχαὴλ παναοίδιμε,
μαρτύρων ἢ δόξα,
ἐκτενῶς ἰκέτενε
ὕπερ τῆς ποιμνῆς Χριστοῦ
πάντων τε τῶν πίστει καὶ πόθῳ
35 ἀνυμολογούντων τὴν θείαν
καὶ σεπτὴν σου ἄβλησιν, πανόλβιε.

Ἕτερα προσόμοια. Ἕχος δ'. Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν.

Ἕν Θεῶ δυναμούμενος

- Ἰησοῦ τῶ σωτῆρι σου,
Μιχαὴλ πανένδοξε,
40 κατεφρόνησας
ἀστιάτου δόξης καὶ ῥέοντος
πλούτου καὶ τροφῆς ὁμοῦ,
ἐπικήρον τε ζωῆς,
καὶ αὐτοῦ ὑπερήθλησας,
45 ὄν ἰκέτενε
ἐκ φθορᾶς καὶ κινδύνων
λυτρωθῆναι
τοὺς ἐν πίστει (ἐκτελοῦντας
τὴν ἀεισέβαστον μνήμην σου).

- 50 Ἕν σταδίῳ ἰστάμενος,
Μιχαὴλ παναοίδιμε,
γενναίως φρονήματι
ἀνεκήρυξας
Χριστὸν τὴν μίαν ὑπόστασιν,
55 Θεόν τε καὶ ἄνθρωπον,
διὰ σπλάγγνα οἰκτιρμῶν

29 ἐνοποιούμενος cod.

heirm. προσομ. CPC 70

48-49 ἐκτελοῦντας τὴν ἀεισέβαστον μνήμην σου add. nos

τὴν ἡμῶν ἀναπλάσαντα
φύσω, ἔνδοξε.

- 60 Ὅθεν ξίφει τὴν θείαν
ἐκμηθεῖς σου
κεφαλὴν, στέφανον δόξης
τῆς μαρτυρίας ἀπέλαβες.

165v

- Ἀθλητῶν ἐγκαλλώπισμα
καὶ μαρτύρων ἀγλαίσμα,
65 τῆς πίστεως ἔρεισμα
καὶ στεφάνωμα,
ἐκκλησιῶν ἢ εὐπρέπεια,
πιστῶν τε τὸ καύχημα,
Μιχαὴλ μάρτυς Χριστοῦ,
70 τῶν ἀγγέλων ὁμόσκηρε,
ἐν τῇ μνήμῃ σου
τῇ φωσφόρῳ καὶ θείᾳ,
ἀοράτως
ἐπιστάς, τοὺς σὲ ὕμνοῦντας
75 τῷ σῷ φωτὶ καθαγίασον.

Δόξα. Ἦχος πλ. β'.

- Δεῦτε τῶν πιστῶν αἱ χορεΐαι,
πνευματικῶς ἀγαλλιώμεναι πανηγυρίζωμεν
ἐν τῇ σεβασμίῳ ἑορτῇ τοῦ ἀθλοφόρου Χριστοῦ,
Μιχαὴλ τοῦ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος,
80 καὶ ὡς ἄνθεσι τοῖς ἐπαίνοις
αὐτὸν καταστέψωμεν λέγοντες·
Χαίροις, τῶν ἀθλοφόρων τὸ ἐγκαλλώπισμα
καὶ τῶν δικαίων δόξα καὶ εὐφροσύνη·
χαίροις, ὃ τὸ αἷμα ἐκχέας διὰ Χριστὸν τὸν Θεὸν
85 καὶ ἀγγέλους εὐφράνας ἐν τῇ γενναίᾳ ἀθλήσει σου·
χαίροις, ὃ τῆς πίστεως φαινότατος στύλος
καὶ πιστῶν ἀπάντων τὸ καύχημα·
166r τοὺς τὴν / σεπτὴν καὶ φωσφόρον σου
ἑορτὴν ἐκτελοῦντας περισώζε ἀτρώτους αἰεὶ
90 ταῖς πρὸς Θεὸν μεσιτείαις σου, μάρτυς πολὺάθλε.

Εἰς τὴν λιτὴν ἰδιόμελα. Ἦχος α'.

- Ἀθλοφόρε Κυρίου, Μιχαὴλ παναοίδιμε,
 σὺ τῶν ἐπικήρων καὶ φθαρτῶν ἀντηλλάξω
 τὰ αἰώνια καὶ ἄφθαρτα
 ὡς νουνεχῆς τε καὶ ἄριστος ἔμπορος·
 95 τὸν γὰρ φυσικῶς ἐπόμενον
 τῇ ἡμῶν συνθέτῳ οὐσίᾳ θάνατον
 προαιρέσει ἴδιον ἠγησάμενος,
 ἀνέλθης προθύμως διὰ τὴν πάντων ἀνάστασιν
 Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν.
 100 Ὅθεν πρὸς αἰώνιον καὶ εὐφρόσυνον μετετέθης ζωὴν,
 τοῖς τῶν μαρτύρων χοροῖς ἐναγαλλόμενος·
 μεθ' ὧν τῇ παναλκεί παριστάμενος Τριάδι,
 τῷ τῶν ὄλων Θεῷ,
 καὶ ταῖς ἐκεῖθεν ἀγαῖς πυρσευόμενος ἀμέσως,
 105 πρέσβευε ὑπὲρ πάντων
 τῶν ἐν πίστει καὶ πόθῳ τιμώντων
 τὴν παναγίαν σου ἄθλησιν.

Ἦχος β'.

- 166ν Τὴν ἐπὶ γῆς εὐκλειαν ἀποσεισάμενος,
 ὡς τὸ σχῆμα | ἔχουσαν ὡς σκιὰν ἀφιπτάμενον,
 110 τὴν ἐν Θεῷ ἐπεπόθεις ἀδιάδοχον
 δόξαν τε καὶ λαμπρότητα·
 διὸ εἰς πηγὰς τοῦ μαρτυρίου
 κατεπείχθης, πανόλβιε,
 ἐν ᾧ μετέσχες εἰς κόρον σωτηρίου ἐκπόσεως,
 115 καὶ ἐνθέῳ γνώσει ἐλλαμφθεις ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος,
 τὸ αἶμα ἐξέχεας ὑπὲρ αὐτοῦ προθυμότερα
 καὶ νῦν σὺν ἀγγέλων χοροῖς εὐφραινόμενος
 καὶ τῆς θείας ἀπολαύων τρανῶς μεθέξεως,
 ἐκτενῶς ἰκέτετε ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἦχος β'.

- 120 Εἰς τὴν ἄνω φωταυγῇ μετοίκησιν,
 ἔνθα χοροὶ ἀγγέλων
 καὶ μαρτύρων στρατεύματα,

ἐκεῖ τὸ θεῖόν σου πνεῦμα, Μιχαὴλ ἀξιάγαστε,
 ὁ πάντων κτίστης καὶ Θεὸς προσήκατο
 125 καὶ τῆς ἀρρήτου χαρᾶς καὶ ἐλλάμψεως·
 αἰωνίως ἀπολαύειν σαφῶς δεδώρηται.
 Χαῖρε τόνυν, πανόλβιε,
 καὶ τῶν σῶν μὴ ἐπιλάβῃ, παμμάκαρ, δούλων,
 ἀλλὰ ταῖς πρὸς Θεὸν θείαις
 130 περιφρονῶρει πάντας εὐχαῖς σου,
 ἐκ παντοίων ἀπαλλ/λάττων κινδύνων,
 ἵνα πίσται καὶ πόθῳ
 167r διὰ παντὸς δοξάζωμεν
 τὸν σὲ δοξάσαντα Κύριον.

Ἦχος β'.

135 Ἡ ἐν γῆ βιοτὴ σου περιδοξος
 καὶ τὸ τέλος τρισενκλεῆς καὶ ἀείμνηστον,
 Μιχαὴλ γενναιότατε·
 τῇ γὰρ χωνεῖα τοῦ σεπτοῦ μαρτυρίου
 καθαθεῖς δοκιμώτατα,
 140 ἀνήλθες πρὸς τὸ φέγγος τὸ ἄρρητον καὶ αἰδιον
 καὶ νῦν διηνεκῶς ἀπολαύεις τῆς γλυκείας μεθέξεως
 τοῦ τὰ πάντα σοφῶς οὐσιώσαντος·
 ὃν διὰ παντὸς ἱκετεύων
 μὴ παύσῃ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας,
 145 εἰρήνην σταθηρὰν αὐτῇ δωρηθῆναι
 καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν
 τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα. Ἦχος πλάγιος α'.

Μαρτυρικοῖς ὠραΐσμασι
 κατεποίκιλας σαυτὸν, παναοίδιμε,
 150 καὶ νυμφῶνα εἰσέδυσ
 τοῦ τῶν ψυχῶν νυμφίου
 Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν,
 ἄσματικῶς ἐπιβοῶν καὶ λέγων αὐτῷ, Μιχαήλ·
 Εἰς ὄσμην μύρου τῶν ἀρωματικῶν ἱματίων σου
 155 ἔδραμον, ἐπόμενός σοι, βασιλεῦ ἀθάνατε,

- 167v τῶ δι' αἵματος λουτρῶ κατανασθῆεις τὴν ψυχὴν·
μὴ χωρίσης με τοίνυν
τῆς ἀδιαδόχου βασιλείας σου.
Διὸ καὶ ὁ Σωτὴρ πρὸς σὲ ἐμφανῶς·
- 160 Ἐἵσελθε, δοῦλε, εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου,
λαμπρῶς συμμεθέξων μοι
τῆς τοῦ Πατρὸς ἀπεράντου βασιλείας.
Ἦς καὶ ἡμᾶς καταξίωσον
ταῖς πρεσβείαις σου, μάκαρ,
- 165 μαρτύρων ἀγλαίσμα καὶ ἐγκαλλώπισμα.

Εἰς τὸν στίχον προσόμοια. Ἦχος α'. Τῶν οὐρανίων (ταγμάτων).

- Τὸν ἀθλητὴν τοῦ Κυρίου
δεῦτε τιμήσωμεν
ἐν ψαλμοῖς τε καὶ ὕμνοις,
Μιχαὴλ τὸν γενναῖον·
- 170 οὗτος γὰρ τὸ θράσος
καταβαλὼν
τῶν τυράννων ἐν χάριτι,
Χριστὸν ἐκήρυξε πάντων δημιουργὸν
καὶ τὸ στέφος ἐκομίσατο.

(Στίχος: Θουμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ.)

- 175 Τῆς Ἐκκλησίας τὸ κλέος
καὶ μέγα ἔρεισμα,
ἢ καλλονὴ τῶν θείων
τοῦ Κυρίου μαρτύρων,
πόθῳ δοξαζέσθω
- 180 ἐν ἱεραῖς
μελωδίαις, θεόφρονες,
ὁ μεγαλομάρτυς ὄντως καὶ εὐκλεῆς
Μιχαὴλ | ὁ γενναϊότατος.
- 168r

Στίχος: Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν (τῇ γῇ αὐτοῦ).

Τεῖχος ἀπόρθητον, μάρτυς,

- 185 γενοῦ τοῖς δούλοις σου,
μάκαρ, Ὁρρεσιάδος
τοῖς προσοίκοις καὶ τούτους
ἄνωθεν φυλάττοις
διηνεκῶς
- 190 καὶ παντοίας κακώσεως
ἔξαπαλλάττοις καὶ σφύζοις ταῖς σαῖς εὐχαῖς,
ὅπως πίστει ἀνυμνῶμέν σε.

Δόξα. <Καὶ νῦν. Ἦχος> πλάγιος δ'.

- Ἡλίου μὲν ἔργον
τὸ τὴν κτίσιν πᾶσαν ταῖς ἀκτίσι καταλάμπειν,
- 195 μνήμης δὲ μαρτύρων
εὐφροσύνην ἐμποιεῖν ταῖς φιλοθέοις ψυχαῖς.
Διόπερ ἡ μνήμη σου, Μιχαήλ παναοίδιμε,
σὺν χαρμονῇ νοεῶ
τὰς διανοίας πάντων καταγλαΐζει,
- 200 ἐν ἣ πίστει συνελθόντες
καὶ ὕμνουντές σε δεόμεθα,
μὴ ἐπιλάβῃ τῶν δούλων σου
ταῖς πρὸς τὸν Κύριον εὐπροσδέκτοις πρεσβεΐαις σου.

Τροπάριον. <Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.>

- Ἄσπυρος σου, Κύριε,
- 205 ἐν τῇ ἀθλήσει αὐτοῦ
τὸ στέφος ἐκομίσαστο
τῆς ἀφθαρσίας
ἐκ σοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν·
ἔχων γὰρ τὴν ἰσχύν σου,
210 τοὺς τυράννους καθεῖλεν,
ἔθραυσε καὶ δαιμόνων
τὰ ἀνίσχυρα θράση·
αὐτοῦ ταῖς ἰκεσίαις,
Χριστέ ὁ Θεός, σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν).

194 ἀκτίσι cod.

heirm. τροπαρ. Ὁ μάργυς σου, Κύριε CPC 58 — HR 63 — MR, I, 174; VI, 138
vv. 205-214 suppl. nos; cf. HR 128—MR, I, 27

Εἰς τὸν ὄρθρον κάθισμα. Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

- 215 Ἀγγέλων τὰ τάγματα
 πανηγυρίζουσι,
 168ν μαρτύρων στρα/τεύματα
 συννεορτάζουσι
 τῇ θεῖα καὶ φωσφόρω σου
 220 μνήμῃ, ἔνδοξε μάρτυς
 Μιχαήλ γενναιοφρον'
 ἥσχυνας γὰρ τελείως
 μηχανὰς τοῦ Βελίαρ,
 διό τῆς θείας δόξης σε
 225 Χριστὸς ἠξίωσεν.

Ἔτερον κάθισμα μετὰ τὸν πολυέλεον. Ἦχος α'. Τὸν τάφον σου, <σωτήρ>.

- Ἰσχύι τοῦ σταυροῦ
 συμφραξάμενος, μάρτυς,
 ἐχθρὸν τὸν νοητὸν
 καὶ ἀρχέκακον ὄφιν
 230 κατέβαλες στερορότατα
 καὶ Χριστοῦ ὑπερήθλησας.
 Ὅθεν πύλη σοι
 τῶν οὐρανῶν βασιλείας
 ἐπανεώκται,
 235 ἐν ἧ φαιδρῶς ἀπολαύεις
 τῆς θείας μεθέξεως.

Ὁ κανὼν, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: Σὺν τῇ κυρίᾳ Μιχαήλ πίστει σέβω,
 Μανουήλ ὁ Πήτωρ.

ΩΔΗ Α'. Ἦχος δ'. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

<Θεοτοκίον.>

Σταγόνα μοι χάριτος
 ἐκ τῶν ἀμέτρων χαρίτων σου,
 πανόμνητε, δώρησαι,

heirm. α' καθίσμ. CPC 58 — HR 53 — MR, I, 174; VI, 138

heirm. β' καθίσμ. CPC 54 — PeR 59, 75, 79 — TR 729

229 ἀρχαῖκακον cod.

heirm. α' EE 99, n. 141, Joannis

240 ἡ τῆς σοφίας Θεοῦ
τὸν ἀμέτρητον
βυθὸν ἀποτεκοῦσα,
ὅπως ἀνυμνήσω σου
τὰ μεγαλεῖα φαιδρῶς.

169r 245 Ὑπεδέδεκτο Κύριος
ἀγκάλαις θείαις τὸ πνεῦμά σου,
μαρτύρων | ἀγλάισμα,
Μιχαὴλ ἔνδοξε,
καὶ ἠρίθμησε

250 χορείαις τῶν ἀγγέλων,
πρωτοδότοις λάμπεσι
καταγλαΐζεσθαι.

Ναμάτων τῆς χάριτος
τοῦ θεοῦ Παύλου ἐξηγήτησας
255 τὴν γνῶσιν, πανάριστε,
τοῦ μαρτυρίου σαφῶς·
ὄθεν ἠθλησας
ὑπὲρ Χριστοῦ νομίμως,
ὅστις τῷ στεφάνῳ σε
260 τῆς δόξης ἔστεπεν.

Τὰ πέρατα σήμερον,
ὡς ψάλλει ῥῆσις δαυίδειος,
λαμπρῶς ἐπενυφράνθησαν
ἐν τῇ ἀθλήσει σου
265 καὶ ἠρήρειστο
τῇ δόξῃ τῆς Τριάδος,
τῆς μιᾶς θεότητος,
ἧ̄ νῦν παρίστασαι.

(Θεοτοκίον.)

Ἦδύ μοι καὶ χάριεν
270 λῖαν αἰεὶ διεγείρεσθαι

265 εἰρήρειστο cod. 269 χάριεν pro χαριεν, metri gratia.

πρὸς ὕμνον τῆς θείας σου
δόξης, πανάχραντε.
"Ὅθεν πρώτην σε
καὶ τελευταίαν τάξιν
275 ἐπέχειν ἀνέταξα,
ἐνδυναμοῦσάν με.

ΩΔΗ Γ'. Τοὺς σοὺς ὕμνολόγους, <Θεοτόκε>.

<Θεοτοκίον.>

169ν Κατέκρινας τόκῳ σου τῷ θείῳ
τὸν πάλαι τὴν Εὐὰν δολερῶς
ᾧφιν ὑποσυλήσαντα
280 καὶ εὐλογίας πᾶσι πιστοῖς
χαριτοβρύτου γέγονας
αἰτία, πάναγνε δέσποινα.

"Υλῆς κοσμικῆς καταφρονήσας
ὡς πᾶν ἀστάτου καὶ ρενστής,
285 τὰ θεῖα ἐπεπόθησας,
μάρτυς, καὶ τὰ αἶδια,
ὧν καὶ λαμπρῶς ἐπέτυχες
τοῦ μαρτυρίου ἐν αἵματι.

"Ροαῖς τῶν ἁγίων σου αἱμάτων
290 τὸν ᾧφιν τὸν δόλιον, σοφέ,
ἀπέπνιξας καὶ τρόπαιον
μέγα, μάρτυς, ἀνέστησας·
διὸ τῆς νίκης στέφει σε
ὁ ἀθλοδόκτης ἐκόσμησεν.

295 Ἰκρίῳ Χριστὸν τὸν ἐμπαγέντα
Θεόν τε καὶ ἄνθρωπον σαφῶς
γινώσκων ἀνεκήρυξας
μέσον σταδίου, ἐνδοξε,
διὸ καὶ τῆς χορείας σε
300 τῆς τῶν μαρτύρων ἠξίωσεν.

〈Θεοτοκίον.〉

Ἄγιον σε νόων ὑπερτέραν
 γνώσκων, πανύμνητε ἀγνή,
 ὡς τοῦ νοῦς καὶ κτίστου μου
 τὸν λόγον σωματώσασαν,
 305 ὅς μοι ὁδὸν ὑπέδειξε
 τὴν πρὸς αὐτὸν ὁδηγοῦσάν με.

Κάθισμα. Ἦχος πλ. δ'. Τὴν σοφίαν τοῦ Λόγου.

Τῆς Τριάδος τῷ φέγγει
 τῷ νοητῷ
 τῆς ψυχῆς τὰς αἰσθήσεις
 310 καταναγασθεῖς,
 μάρτυς παναοίδιμε,
 170r Μιχαὴλ ἀξιάραστε,
 ἡλλοιώθης ἀξίως
 τὴν θείαν ἀλλοίωσιν.
 315 Ὅθεν ὡς τεθρίππῳ,
 ὡς Ἥλιος ὁ πάλαι
 ἐπέβης σῶ αἵματι
 καὶ ἀνῆλθες γηθόμενος
 καὶ συνῶν νῦν τοῖς μάρτυσι,
 320 πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ
 τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι
 τοῖς ἐορτάζουσι πύθῳ
 〈τὴν ἁγίαν μνήμην σου〉.

ΩΔΗ Δ'. Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ.

〈Θεοτοκίον.〉

Μεγαλειά σοι ὁ μόνος
 325 δυνατὸς ἐποίησατο,
 γηγενῶν ἐν μέσῳ
 τέμενός σε θεῖον εὐδράμενος,
 ἐν ᾧ οἰκήσας, τὴν κτίσιν

heirm. καθίσμ. CPC 62 — MR, I, 68

heirm. δ' EE 95, n. 135, Joannis

ἀνεκαίνισε,
330 παντευλόγητε,
θεοκνήτορ πανάμωμε.

Ἰλεων σαῖς ἰκεσίαις
ἐναπέργασαι, πάντιμε,
ἡμῖν τοῖς σοῖς δούλοις
335 τὸν τῶν ὄλων κτίστην καὶ κύριον,
οὐπερ, γενναῖε θεόφρον,
ὑπερήθλησας
καὶ ἐδόξασας,
Μιχαήλ, θείοις σου μέλεσιν.

340 Χαρμοῆς ἐνθέου, μάκαρ,
ἐπληρώθη τὰ πέρατα
ἐν τῇ σῇ ἀθλήσει
καὶ κροτεῖ τοὺς θείους ἀγῶνάς σου,
ἐν οἷς πιστῶν τὰς καρδίας
345 κατεφώτισας
καὶ ἐστήριξας
ἐπὶ τῇ πέτρᾳ τῆς πίστεως.

170ν

Ἀνευδότως ὁ γενναῖος
Μιχαήλ αἰκιζόμενος
350 χερσὶ τῶν δημίων
ὄλος διετέλει ἀκλόνητος
ἀποσκοπῶν πρὸς τὰ θεῖα
καὶ αἰώνια
καὶ κραυγάζων ἦν·
355 Δόξα, Χριστέ, τῇ δυνάμει σου.

(Θεοτοκίον.)

Ἡ λαβὴς ἦν Ἡσαίας
προεώρακεν, ἄχραντε,
ἢ ἀνθρακοφόρος,
σοῦ προδιετύπου τὴν κύησιν·

359 σου cod.

360 τὴν γὰρ πρηστήριον φύσιν
τῆς θεότητος
γαστρὶ θεία σου
ἔσχες, ᾧ θαῦμα, ἀλώβητον.

ΩΔΗ Ε'. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

(Θεοτοκίον.)

Λιμὴν μοι ἐμφάνηθι
365 τῷ δούλω σου, θεόνυμφε,
τοῦ βίου ἐκνήχοντι τὴν ἄλιμν
καὶ τρυχομένῳ
ταῖς βασκανίαις ἐχθρῶν,
νοητῶν ὁμοῦ καὶ αἰσθητῶν,
370 δύναμιν χορήγησον
τὰς αὐτῶν κάρας θλάττουσα.

Περίδοξος ὤφθη σου
ὁ βίος, παμμακάριστε
Μιχαήλ, Κυρίου στρατιῶτα,
375 τὸ τέλος δέ σου
πανυπερένδοξον,
δι' οὗπερ ἀνήχθης πρὸς Θεὸν
καὶ θείας μεθέξεως
ἀπολαύεις λαμπρότατα.

380 Ἴλὸν ἐκτινάξας σου
νοὸς τὴν ἐπιχθόνιον
171r καὶ κάλλος | τὸ ἄρρητον καὶ θεῖον
Θεοῦ τῶν ὄλων
ἐνοπτρισάμενος,
385 ἔσπευδες τυχεῖν τῆς ἡδονῆς
τούτου καὶ μεθέξεως
μαρτυρίου ἐν αἵματι.

Στανροῦ συμφραξάμενος

363 ἀλώβητος cod.

heirm. ε' EE 100, n. 141, Joannis

380 Ἴλὸν cod.

- τῇ πανοπλίᾳ, ἔνδοξε,
 390 ἐχθρῶν ὄρατῶν καὶ ἀοράτων
 τὰς δολοπλόκους
 μηχανὰς ὄλεσας.
 Ὅθεν ὁ παντάναξ καὶ Θεὸς
 νίκης τῷ στεφάνῳ σε,
 395 Μιχαήλ, κατεκόσμησεν.

〈Θεοτοκίον.〉

- Τ**ὴν κτίσιν ἠγίασας
 τῷ τόκῳ σου, θεόνυμφε·
 ὅθεν πᾶσα ἔννοια καὶ λόγος
 τῶν ἐγκωμίων
 400 ἠττάται δόξῃ τῇ σῇ·
 ἀλλὰ τῷ ἐλέει σου ἡμᾶς
 οἰκτείρησον, ὕμνους σοι
 κατὰ δύναμιν πλέκοντας.

ΩΔΗ Σ'. Ἐβόησε προτυπῶν.

〈Θεοτοκίον.〉

- Ε**ὐρύχωρος
 405 τῶν χαρίτων λειμῶν, χαῖρε, δέσποινα,
 τῶν μαρτύρων
 καὶ δικαίων τὸ θεῖον στεφάνωμα
 καὶ τῶν προσφενγόντων
 τῇ σῇ σκέπη γλυκὴ παραμύθιον.
 410 **Ἰ**έρουσας
 σεαυτὸν τῇ θελήσει τῷ κτίστη σου
 καὶ ὡς θῦμα
 προσηρέχθης αὐτῷ εὐωδέστατον,
 ὄν, μάρτυς, δυσώπει
 415 ὑπὲρ πάντων τῶν πόθῳ ὑμνούντων σε.

171ν

Συνέλθετε
 τῶν πιστῶν ἢ πληθὺς καὶ ἐν πνεύματι
 εὐφροσύνης

heirm. ζ' EE 125, n. 172, Anonymi

τοῖς ἐπαίνοις ὡς ἄνθεσι στέφωμεν
 420 Μιχαήλ, τῆς ὄντως
 ἀληθείας τὸν μέγιστον μάρτυρα.

Ἐξήρθησας
 ὡσπερ ῥόδον ἐκ Θράκης ἠδύπνοον
 καὶ τὴν κτίσω
 425 τὴν περιγείων πᾶσαν ἐπλήρωσας
 εὐωδίας θείας,
 Μιχαήλ, ἀθλητῶν ἐγκαλλώπισμα.

〈Θεοτοκίον.〉

Βοήθεια
 σὺ γενοῦ μοι καὶ τεῖχος ἀπόρθητον,
 430 Θεοτόκε,
 τὰς ἐφόδους ἐχθρῶν ἀναστέλλουσα·
 εἰς σέ γὰρ καὶ μόνην
 τὴν ἐμὴν σωτηρίαν ἀνέθηκα.

Κοντάκιον. Ἦχος δ'. Τοῖς τῶν αἱμάτων σου ῥείθροις, 〈Δημήτριε〉.

Τῶν σῶν αἱμάτων τοῖς ῥείθροις, τρισόλβιε,
 435 τὴν Ἐκκλησίαν Χριστὸς κατηγάσειν,
 ὁ δούς σοι ἰσχὺν ἀνυπέρβλητον,
 καὶ τὴν σὴν πόλιν φρουρῶν, μάρτυς, ἄτρωτον,
 ἦς, Μιχαήλ, πέλεις καθύχημα.

Ὁ οἶκος.

Ὁ παντοκρατορικῆ δεξιᾷ.
 440 συνέχων ἀρρήτως
 τὰ πάντα Θεὸς Λόγος
 τὰς τοῦ νοῦς εἰλικρινεῖς ἀνατάσεις
 τοῦ σοῦ, Μιχαήλ παναοίδιμε, προσηκάμενος,
 διὰ μαρτυρίου ἀναλήψεσθαί σε ἤξιωσε
 445 καὶ τοῖς πρωτομάρτυσι
 τῆς ἑαυτοῦ δόξης συναριθμῆσαι.
 172r Μακαρία | σου τοῖνυν

- ἢ ἔκφρσις, πάντιμε,
μακάριός σου ὁ οἶκος
450 καὶ τὸ τέλος ἀειμακάριστον·
τῇ γὰρ πρὸς Θεὸν ἀναβάσει
τῆς σῆς πανπερφώτου ψυχῆς
ὁ ἀὴρ καθηγιάσται
καὶ νῦν τῇ μακαρία ὄντως
455 καὶ παναλκεῖ παριστάμενος Τριάδι,
ἐκτενωῶς ὑπὲρ πάντων
τῶν ὕμνούντων σε πρέσβευε
καὶ τῆς ἐν ἡπερ κατώκεις πόλεως,
ἧς, Μιχαὴλ, πέλεις καύχημα
- 460 Φεβρουαρίου ἰς' τοῦ ἀγίου μάρτυρος Μιχαήλ.
Τμηθεὶς κεφαλὴν Μιχαὴλ Χριστοῦ χάριν,
νῦν συγχορεύει γηθοσύνωσ ἀγγέλοις.
Ἑβδομάτη δεκάτη θάνε φασγάνῳ Μιχαήλ.

(Συναξάριον.)

Οὗτος ἦν ἐκ πόλεως Ὁρεστιάδος, τανῶν καλουμένης Ἀδρια-
νουπόλεως, εὐγενῶν γονέων καὶ ἐπισήμων υἱός. Τὴν παιδικὴν δὲ διάγων
ἡλικίαν, ὑπὸ τῶν γονέων τὰ ἱερὰ ἐκπαιδεύεσθαι γράμματα τινὶ τῶν
τοῦ ἱεροῦ ἐκδέδοται καταλόγου, ὃς τὴν σύνεσιν ἐξ ἐκείνου ὁποῖος ἔσται
5 σαφῶς παρεδήλου· εἰς ἄνδρας δὲ ἦκων, γυναικὶ συνεζύγη καὶ παίδων
172ν| καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν πατὴρ ἐχρημάτισε καὶ ἐπὶ πλούτῳ καὶ κτημάτων
περιουσίᾳ ζηλωτὸς ὤφθη.

Τῆς οὖν συζύγου αὐτῷ τὸν τῆδε μεταμειψαμένης βίον, οὗτος
μετὰ τῶν ἰδίων παίδων διάγων ἦν, πᾶσαν καὶ παντοίαν σπουδὴν ἐπ'
10 ἀγαθοῖς εἰς πάντας ἀπλῶς ἐνδεικνύμενος, καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἐξ
ἀλλοδαπῆς ἐκεῖσε φοιτῶντας. Ὅθεν περιώνυμος καὶ περιόδοξος ἀνὰ
πᾶσαν σχεδὸν γέγονε τὴν Εὐρώπην.

Διαβληθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Ἄγαρ, ὡς δῆθεν τὴν αὐτῶν λοι-
δορήσας θρησκείαν, κατηραγκάσθη τὸν Χριστὸν ἐξομῶσασθαι· καὶ μὴ
15 πεισθεὶς, εἰς φυλακὴν ἐνεβλήθη καὶ πολλὰ τιμωρηθεὶς καὶ καταβιασθεὶς,
τοῦτο μὲν κολακείαις, τοῦτο δὲ ἀπειλαῖς, καὶ μηδὲν πεισθεὶς μετα-

9-10 ἐπαυθοῖς cod
14 ἐξομῶσασθαι cod.

13-14 λοιδορήσας nos : λοιθωρήσας cod.

βαλεῖν τὴν εὐσέβειαν, ἀπειμήθη τὴν κεφαλὴν, τοῦ κρατοῦντος οὕτως
ἀποφηνάμενον, καὶ τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἐκομίσατο.

173r

ΩΔΗ Ζ'. Ὁ διασώσας ἐν πυρὶ.

〈Θεοτοκίον.〉

Ἦς ἀγαθὴ τὸν ἀγαθὸν

- 465 Λόγον ἐκδυσώπει, παρθένε,
ἀμαρτιῶν μου τὴν πληθὺν
ἀπαλεῖψαι καὶ δοῦναί μοι ἔλλαμψιν
συνετίζουσαν ψάλλειν σοι
Χαῖρε, θρόνε τοῦ Ἐψίστου
470 ἡγιασμένε.

Μετ' αἰκισμοῦς καρτερικῶς

- ξίφει θεῖον τέλος ἐδέξω,
ἀναβοῶν τῷ λυτρωτῇ
καὶ Χριστῷ, Μιχαὴλ παραοίδιμε·
475 Ἐπερὺμνητε Κύριε,
ὁ Θεὸς ὁ τῶν πατέρων,
εὐλογητὸς εἶ).

Ἀρρήτου δόξης ὁ κλεινός

- Μιχαὴλ φαιδρῶς ἀπολαύων
480 ἐν τῷ Θεῷ σὺν ἀθληταῖς,
ὧν τοὺς πόνους στερεῶς ἐμιμήσατο,
ἀναμέλλει γηθόμενος·
Ὁ Θεὸς ὁ τῶν πατέρων,
εὐλογητὸς (εἶ).

485

Νυμφοστολίζεται λαμπρῶς

- ἡ Χριστοῦ σεπτῇ Ἐκκλησίᾳ
ἐν τῇ σῇ μνήμῃ, Μιχαὴλ,
καὶ πιστοὺς συγκαλεῖται κραυγάζουσα·
Ἐπερὺμνητε Κύριε,

heirm. ζ' EE 101, n. 142, Cosma

475-477 Da. 3,26,52

483-484 Da. 3,26,52

489-491 Da. 3,26,52

490 <ὁ Θεὸς ὁ τῶν πατέρων,
εὐλογητὸς εἶ>.

<Θεοτοκίον.>

173v
496 Ὕχημα, χαῖρε, τηλαυγὲς
τοῦ χειρουβικοῦ ἐπὶ νότοις
ἐποχομένου Ἰησοῦ,
Θεοτόκε, τὸν νοῦν μου | ἐκλάμπρυνον,
σκοτισθέντα τοῖς πάθεσιν,
ἵνα ὕμνοις ἀσιγήτοις
σὲ μεγαλῶνω.

ΩΔΗ Η'. Παῖδας εὐαγεῖς <ἐν τῇ καμίνῳ>.

<Θεοτοκίον.>

500 Ὕλης κοσμικῆς ὑπεραρθῆναι
τὸν νοῦν ἡμῶν, Θεοτόκε, τῶν ὑμνούντων σε
καὶ θείαις μεθέξεσιν
ἀδρασθῆναι αἰτησαι
τῇ μητρικῇ ἐντεύξει σου
Λόγον ὃν ἔτεκες
505 ἀσπόρως, τοῦ Πατρὸς εὐδοκία
καὶ τοῦ παραγίου
Πνεύματος συνεργία.

510 Ἡ χάρις, παμμάκαρ, ἐν τῇ θείᾳ
ψυχῇ σου συντηρηθεῖσα ἐκ βαπτίσματος,
τὰ θεῖα καὶ ἄφθαρτα
ποθεῖν σε ἀνέπεισεν,
ἧ καὶ οἰακίζόμενος,
κάλλους ἠξίωσαι
τοῦ πάντων ἀπολαύειν δεσπότην
515 διὰ μαρτυρίου,
Μιχαὴλ γενναύφρον.

Δαμπρότατον τρόπαιον ἐγείρας,

heirm. γ' EE 100, n. 141, Joannis

504-507 Matth. 1,18,20,23; Lu. 1,34-35

θεόφρον, ἐν τῇ ἀθλήσει τῇ γενναία σου
 τὴν πλάνην κατέβαλες
 520 καὶ πιστοὺς ἐφώτισας
 θεολογεῖν τρανώτατα,
 Μιχαὴλ ἔνδοξε·
 Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε, τὰ ἔργα,
 καὶ ὑπερυψοῦτε
 525 <εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας>.

Ἔσθου τε καὶ δόξης τῆς προσκαίρου
 ἐμφρόνως καταφρονήσας, πανασίδιμε,
 δόξαν ἀδιάδοχον,
 θεῖαν τε λαμπρότητα
 530 περὶ Θεὸν ἐπλούτησας,
 μέλπων γηθόμενος·
 174r Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε, τὰ ἔργα,
 καὶ ὑπερυψοῦτε
 <εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας>.

<Θεοτοκίον.>

535 Ῥημάτων σου πρόρρησις ἡ θεία
 ἐν Πνεύματι τῷ ἁγίῳ πέρας εἴληφεν.
 Ἴδου γάρ, πανύμνητε,
 πᾶσαι μακαρίζουσι
 σὲ γενναίως ὡς κτίστου μου
 540 Θεοῦ λοχεύτριαν
 ὑπάρξασαν ἀρογήτῳ ἐννοία,
 ἣν δοξολογοῦμεν
 εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΩΔΗ Θ'. Ἄπας γηγενής.

<Θεοτοκίον.>

Ἡ θεία λαμπάς,
 545 χαῖρε, ἡ τὰ πέρατα

521 τρανώτατα cod.
 heirm. θ' EE 100, n. 141, Joannis

523-525 Da. 3,57
 532-534 Da. 3,57
 535-541 Lu. 1,47-49

καταγλαΐζουσα
 νεφέλη δλόφωτος,
 Χριστόν τὸν ἥλιον ἐξανίσχουσα
 καὶ πιστοῖς ἐπιλάμπουσα
 550 γνῶσιν σωτήριον
 ἡμῶν, χαῖρε,
 σκέπη καὶ κραταίωμα
 τῶν εἰς σὲ πεποισθῶτων ἐκάστοτε.

Τῆς τρισσοφαοῦς
 555 καὶ μιᾶς θεότητος
 αἴγλην δεξάμενος,
 ἐφωτίσθης γνώσεως,
 Μιχαήλ, φέγγει, ἐν ἧ δι' αἵματος
 μαρτυρικοῦ ἐπόθησας
 560 πρὸς αὐτήν, ἔνδοξε,
 διαβῆναι,
 ἧ σὺν τοῖς ἀγγέλοις νῦν
 μελωδεῖς τὴν ᾠδὴν τὴν τρισάγιον.

Ὡς θεολαμπῆς
 565 ἥλιος ἐξέλαμπεν
 ἡ θεία μνήμη σου,
 Μιχαήλ πανένδοξε,
 174v τὰς διανοίας πιστῶν | φωτίζουσα
 καὶ πρὸς Θεὸν τὴν αἴνεσιν
 570 πάντας ἐγείρουσα,
 ὄν δυσώπει
 ὄυσθῆναι κακώσεως
 τοὺς ἐκ πόθου αἰεὶ σε γεραίροντας.

Ῥοαῖς τῶν σεπτῶν
 575 καὶ θείων αἱμάτων σου,
 Μιχαήλ πάντιμε,
 πορφύραν ἐξύφηνας
 παμφαεστάτην τῇ Ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ,
 ἧ ἐσταλμένη μέλπει σου
 580 ἄθλους, τρισόλβιε,
 δι' ὧν θείας

μεθέξεως ἔτυχες
καὶ ἀλήκτου χαρᾶς καὶ ἐλλάμψεως.

〈Θεοτοκίον.〉

Ῥήσεις προφητῶν
585 καὶ θεῖα αἰνίγματα
πέρας εἰλήφασιν
ἐν σοί, παντευλόγητε,
ἐκκησάσῃ νόμον τὸ πλήρωμα,
Χριστὸν τὸν πάντων κύριον,
590 ὃν καθιλέωσαι
τοῖς ἐν πόθῳ
καὶ πίστει δοξάζουσι
τὸν σεπτὸν καὶ πανάγιον τόκον σου.

Ἐξαποστειλάριον. Ὁ οὐρανὸν τοῖς ἄστροις.

Τὸν ἀθλητὴν τοῦ Κυρίου,
595 Μιχαήλ, ἅπαντες πιστοί,
ἐν μελωδίαις ἐνθέοις
εὐφημήσωμεν φαιδρῶς·
ὕπερ Χριστοῦ γὰρ ἀθλήσας,
τῆς νίκης εἴληφε στέφος.

Εἰς τοὺς αἶνους. Προσόμοια.

Ἦχος α'. Πανεύφημοι (μάρτυρες, ὁμᾶς).

600 Τῷ θεῷ τοῦ Πνεύματος φωτὶ
Μιχαήλ ὁ πάντιμος
175r καταναγασθεὶς τὴν διάνοιαν,
οὐδόλως ἔκαμψε
γόνυ τοῖς τυράννοις
605 Χριστὸν ἐξομώσασθαι,
τὸν πάντων βασιλέα καὶ κύριον,

heirm. ἐξαποστ. HR 53 — MR, I, 210 — PaR 718

heirm. προσομ. CPC 63 — ER 109 — PaR 62,85 — TR 270

605 ἐξομώσασθαι cod.

ἀλλ' ὡς ἀδάμας τις
ἀκατάπληκτος διέμεινεν
ἔθεν θείας
610 ζῶης κατηξίωται.

Οὐ ξίφος, οὐ πῦρ, οὐδ' αἰκισμοὶ
σαρκῶς ὑπερίσχυσαν
τοῦ στεροτάτου φρονήματος
τοῦ θείου μάρτυρος,
615 ἐδρασμένου θείως
ἐν πέτρᾳ τῆς πίστεως.
Διὸ εἰλικρινῆς ὀλοκαύτωμα
Χριστῷ προσήνεκται,
τῷ εἰς πάντων ἀπολύτρωσιν
620 ἔκουσίως
τὸ αἷμα ἐκχέαντι.

Σὺ πάντων ἠλόγησας, σοφέ,
Μιχαὴλ πανόλβιε,
τῶν ἐπικήρων καὶ τάχιστα
625 δίκην ὀνειράτος
διαλυομένων,
καὶ μόνα τὰ ἄφθαρτα
καὶ θεῖα ἐπεπόθεις, πανεύφημε,
ὧν καὶ ἐπέτυχες,
630 τὸν τῆς θείας μαρτυρίας σου
ἐκτελέσας
δρόμον τὸν ἐράσμιον.

Δόξα. <Καὶ νῦν.> Ἦχος πλ. δ'.

Ἡ φωταυγῆς σου καὶ εὐσημος
ἐπιστᾶσα ἡμέρα
635 τῆς θείας σου μνήμης, Μιχαὴλ τρισόλβιε,
τὰς τῶν πιστῶν διανοίας κατηύγασε

617 εἰλικρινῆς cod.

618 προσήνεκται cod., debebat esse προσενήνεκται

καὶ πρὸς δόξαν καὶ αἶνον Θεοῦ κενήνηκε.
 Τίς γὰρ ἀκούων
 175ν τὴν στερερὰν τῆς | σῆς διανοίας
 640 πρὸς τοὺς τυράννους ἔνστασιν,
 ἦν ὑπὲρ τῆς ὄντως ἀληθείας ἐπεδείξω,
 οὐκ ἐκ πόθου μεγαλύνει τὸν Κύριον;
 ὄν διὰ παντός ἱκετεύων μὴ παύσῃ
 ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

(Συνεχίζεται)